

КРАЄЗНАВСТВО

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

1–2 2009

Заснований 1927 року Українським комітетом
краєзнавства, репресований у 1930 році.
Відроджений 1993 року з ініціативи
Національної спілки краєзнавців України.

Головний редактор
Петро Тронько

Редакційна колегія
Володимир Адамовський
Олег Бажан —
заступник
головного редактора
Лев Баженов
В'ячеслав Горбик
Віктор Даниленко
Володимир Дмитрук —
відповідальний секретар
Олександр Завальнюк
Григорій Клепак
Олександр Лисенко
Руслана Маньковська
Андрій Непомнящий
Віктор Прокопчук
Олександр Реєнт
Олександр Рубльов
Віктор Савчук —
заступник головного
редактора
Анатолій Ситник
Тарас Чухліб
Ганна Швидько

Засновники:
Національна спілка
краєзнавців України,
Інститут історії
України НАН України

Поштова адреса:
01001, м. Київ-1,
вул. Грушевського, 4, кім. 212
тел. 278-53-05,
279-13-88

Електронна пошта:
bazhanclio@ukr.net

1–2
2009

ЗМІСТ

Інформаційне повідомлення про IV з'їзд Національної спілки краєзнавців України	4
Звіт правління Національної спілки краєзнавців України (доповідь голови правління Спілки академіка НАН України Петра Тронька)	12

ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОГО КРАЄЗНАВСТВА

Ольга Кашаба (м. Харків) ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ В ХАРКІВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ (КІН. ХІХ — ПОЧ. ХХ СТ.)	23
Володимир Ткаченко (м. Київ) ВНЕСОК ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ ЧЕРНІГІВЩИНИ В РОЗВИТОК ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ 1920–1930-Х РОКІВ	30
Микола Костриця (м. Житомир) НАУКОВІ ЗАСАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО ГЕОГРАФІЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА	39
Світлана Жекова (м. Одеса) “ОДЕСИКА” У ПОШУКАХ ЗАГУБЛЕНОЇ ОДЕСИ	46

КРИМОЗНАВСТВО В СИСТЕМІ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ

Геннадій Каушлієв (м. Сімферополь) “ШЛЯХ НА КОРИСТЬ”: КРИМСЬКА ПОДОРОЖ ІМПЕРАТРИЦІ КАТЕРИНИ ІІ В КОНТЕКСТІ ВИВЧЕННЯ КРАЮ	50
Андрій Непомнящий (м. Сімферополь) РОДИНА ХАРУЗІНИХ І РОЗВИТОК ЕТНОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У КРИМУ	58
Тетяна Назарчук (м. Сімферополь) ОСОБЛИВОСТІ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО, НАУКОВОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ КРИМСЬКОЇ АСРР	64
Ірина Стельмах (м. Сімферополь) КРАЄЗНАВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ГРОМАДСЬКИХ МУЗЕЇВ КРИМУ	72

КРАЄЗНАВСТВО В ОСОБАХ		●
<i>Марина Чебан (м. Львів)</i>		●
МИКОЛА АНДРУСЯК (1902–1985):		●
ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧІ СТУДІЇ	77	●
<i>Тамара Демченко (м. Чернігів)</i>		●
ВНЕСОК Г. КУРАСА У ВІТЧИЗНЯНЕ КРАЄЗНАВСТВО		●
ТА БІОГРАФІСТИКУ	87	●
<i>До 200-ліття з дня народження Миколи Гоголя</i>		
<i>Тарас Чухліб (м. Київ)</i>		●
КОЗАЦЬКИЙ ПРАЦЮР МИКОЛИ ГОГОЛЯ:		●
ГЕТЬМАН ВІД ІМЕНІ КОРОЛЯ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ		●
ЄВСТАФІЙ ГОГОЛЬ	95	●
<i>Олег Бажан (м. Київ)</i>		●
ПРИСТРАСТІ ПО МИКОЛІ ГОГОЛЮ “ПО-РАДЯНСЬКИ”	106	●
МУЗЕЙНИЦТВО В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ ТА ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ		
<i>Наталія Бесєдіна (м. Полтава)</i>		●
МУЗЕЙНІ ЗАКЛАДИ ПОЛТАВЩИНИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ		●
1950-Х — У 1980-Х РОКАХ: ОСНОВНІ НАПРЯМИ		●
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	111	●
<i>Олександр Крук (м. Чернігів)</i>		●
СТВОРЕННЯ ЕТНОГРАФІЧНИХ КОМПЛЕКСІВ		●
ТА ЕКСПОЗИЦІЙ ЯК ОДИН З НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ		●
УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЙНИЦТВА 1960-Х – 1980-Х РОКІВ	120	●
<i>Ганна Козій (м. Переяслав-Хмельницький)</i>		●
ПЕРШОМУ В УКРАЇНІ МУЗЕЮ ПРОСТО НЕБА – 45	128	●
<i>Олена Жам (м. Переяслав-Хмельницький)</i>		●
МУЗЕЙ ХЛІБА НАЦІОНАЛЬНОГО		●
ІСТОРИКО-ЕТНОГРАФІЧНОГО ЗАПОВІДНИКА “ПЕРЕЯСЛАВ”:		●
ДО 25-РІЧЧЯ СТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ	135	●
<i>Наталія Кухарева, Олена Калінович (м. Переяслав-Хмельницький)</i>		●
МУЗЕЙ ЗАПОВІТУ Т. Г. ШЕВЧЕНКА В ПЕРЕЯСЛАВІ		●
(до 195-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка)	143	●
ВІТЧИЗНЯНЕ ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВО: ТРАДИЦІЇ, ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ		
<i>Галина Денисенко (м. Київ)</i>		●
ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ І ЗБЕРЕЖЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ		●
КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	151	●
<i>Олександра Веселова (м. Київ)</i>		●
МЕМОРІАЛЬНІ ЗНАКИ Й ПАМ'ЯТНИКИ ЖЕРТВАМ		●
ГОЛОДУ- ГЕНОЦИДУ 1932–1933 РР. В УКРАЇНІ	169	●
РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ІСТОРИЧНОЇ ДЕМОГРАФІЇ		
<i>Віталій Дмитренко (м. Полтава)</i>		●
ШЛЮБ І СІМ'Я У СЕРЕДОВИЩІ ПАРАФІЯЛЬНОГО		●
ДУХОВЕНСТВА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХVІІІ СТОЛІТТЯ:		●
СПРОБА АНАЛІЗУ ЗА МАТЕРІАЛАМИ СПОВІДНИХ		●
РОЗПИСІВ	181	●

Затверджено
на засіданні
Вченої ради
Інституту
історії України
НАН України,
протокол № 4
від 23 квітня 2009 р.

Постановою президії
ВАК України журнал
внесено до переліку
наукових фахових
видань, в яких можуть
публікуватися
результати
дисертаційних робіт
на здобуття наукових
ступенів доктора
і кандидата наук
за спеціальностями
“Історичні науки”
(Бюлетень ВАК України. —
2009. — № 8.)

Усі права
застережені.
Передрук
дозволено тільки
за згодою редколегії.

Журнал
zareєстровано
6.12.1995.

Свідоцтво про
державну
реєстрацію
КВ № 1722.

Електронна версія:
www.history.org.ua
www.nbuv.gov.ua
www.nsku.org.ua

© Національна спілка
краєзнавців України

© Інститут історії
України НАН України

● <i>Олександр Сакало (м. Полтава)</i>	
● НАСЕЛЕНІСТЬ РОДИН СІЛЬСЬКОГО ДУХОВЕНСТВА	
● ЛУБЕНСЬКОГО ПОЛКУ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ	
● XVIII СТОЛІТТЯ	188
● <i>Ігор Сердюк (м. Полтава)</i>	
● “БЕЗ ЗАПЛАТЫ, НА ХАРЧАХ И ОДЕЖИ ХОЗЯЙСКИХ”:	
● ДІТИ В НАСЕЛЕННІ ЛІВОБЕРЕЖНОГО УКРАЇНСЬКОГО	
● МІСТА XVIII СТ.	196
●	
●	
● ІСТОРІЯ УКРАЇНИ У СВІТЛІ РЕГІОНАЛЬНИХ	
● ДОСЛІДЖЕНЬ	
● <i>Людмила Хрящевська (м. Миколаїв)</i>	
● ПЕРЕСЕЛЕННЯ МЕНОНІТІВ У ПІВДЕННІ РАЙОНИ УКРАЇНИ	204
● <i>Ігор Кочергін (м. Дніпропетровськ)</i>	
● КАТЕРИНОСЛАВСЬКІ ДВОРЯНИ В КУЛЬТУРНО-	
● ПРОСВІТНИЦЬКОМУ ПРОЦЕСІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ	
● XIX — НА ПОЧАТКУ XX СТ.	210
● <i>Олександр Харлан (м. Дніпропетровськ)</i>	
● АРХІТЕКТУРА ДЕРЕВ’ЯНИХ ЦЕРКОВ КАТЕРИНОСЛАВЩИНИ:	
● ДО ІСТОРІОГРАФІЇ ПИТАННЯ	217
● <i>Анатолій Климов (м. Луганськ)</i>	
● З ІСТОРІЇ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ НА ЛУГАНЩИНІ:	
● 30-ТІ РОКИ XX СТ.	228
●	
●	
● ОГЛЯДИ ТА ІНФОРМАЦІЯ	
● <i>Дмитро Урсу (м. Одеса)</i>	
● ЕНЦИКЛОПЕДІЯ КРИМОЗНАВСТВА	236
● <i>Рец. на кн.: Непомнящий А. А. ПОДВИЖНИКИ</i>	
● <i>КРЫМОВЕДЕНИЯ: В 2-х т. — Симферополь, 2008. — Т. 2: TAURICA</i>	
● <i>ORIENTALIA. — 600 с. — (Библиография крымоведения; Вып. 12).</i>	
● <i>Валерій Левченко, Микола Михайлуца (м. Одеса)</i>	
● ДРУГА МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ	
● “ПІВДЕНЬ УКРАЇНИ: ЕТНОІСТОРИЧНИЙ, МОВНИЙ,	
● КУЛЬТУРНИЙ ТА РЕЛІГІЙНИЙ ВИМІРИ”	239
● <i>Ніна Захарчук (м. Переяслав-Хмельницький)</i>	
● ЮВІЛЕЙ ШОЛОМ-АЛЕЙХЕМА У ПЕРЕЯСЛАВІ	
● (До 150-річчя від дня народження)	241
●	
● <i>Вимоги щодо оформлення</i>	245
● <i>Про авторів</i>	246